

Yayın Adı: İstanbul Life

Referans No:15267060

Renk: Renkli

Yayın Tarihi: 01.05.2011

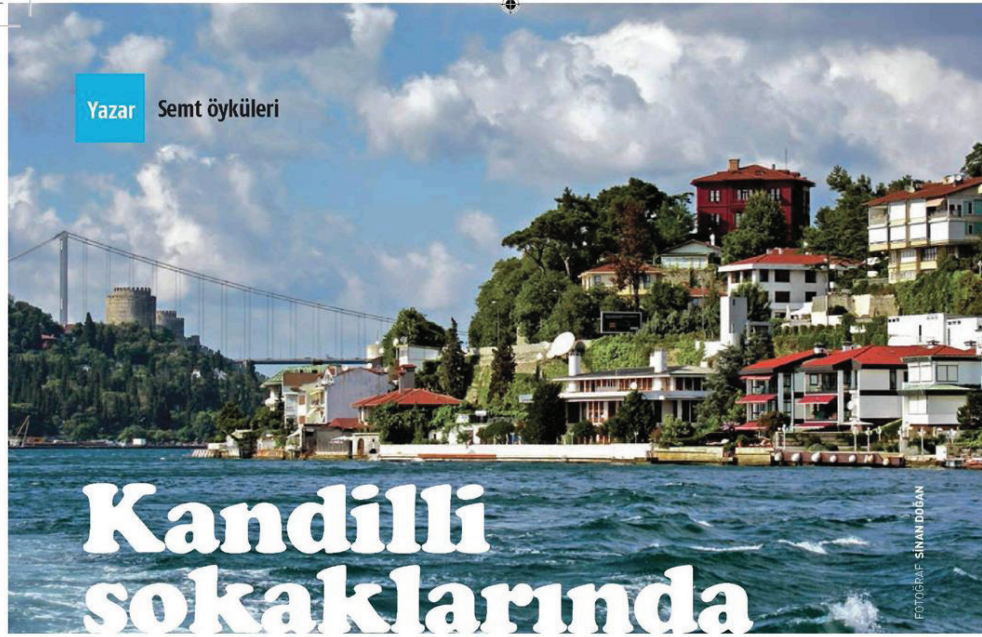
Etki: Olumlu

STxCM: 234,00

Küpür Sayfa:8

Tiraj: 9150

Reklam Eşdeğeri: 231726,00

Yazar Semt öyküleri

Kandilli sokaklarında çocukluk anıları...

Pat Yale ile İstanbul Hakkında Her Şey adlı kitabı yazarken, uzmanlık alanlarınıza, sevdiğimiz ve yazmayı istediğimiz yerlere göre konuları paylaştık. Ondan bana bırakmasını istediğim tek bir yer oldu: Çocukluğumun geçtiği Kandilli. Bu satırlarda hayatımı şekillendiren Kandilli'nin ara sokaklarına serpiştirilen şahsi anılar var.

Yazı ve fotoğraflar: Saffet Emre Tonguç

Kandilli'nin bu romantik adı almasına dair anlatılan hikaye çok. Bunlardan ikisi Sultan IV. Murad'la ilişkilendiriliyor; söylentinin birine göre padişah burada bir saray inşa ettirmiş ve çevresini kandillerle çevirmiş. Diğer hikaye ise padişahın selvi ağaçlarını kandillerle süslediği şeklinde. Aynı hikayenin bir başka versiyonunda ise, sultanın bir iyilik isteyen bir papazın sultanın bahçesine her akşam bir mum diktiği anlatılıyor. Bazıları ise kandillerin ilkel de olsa bir deniz feneri oluşturmabilmek için burada yakıldığını söylüyor. Hikaye seçimini siz yapın. Benim için her şey 1974'te Kandilli'ye taşınmamızla başladı. Rum bir doktora ait olağanüstü manzaralı eski konak yıkılmış, bol daireli, sıradan bir apartman inşa edilmiş. Arlada ise 4.5 dönümlük bir koru var. 70'ler Boğaz'ın çoğu yerinin betona teslim olmaya başladığı yıllar. Kandilli'nin tek şansı iki sarayın koruları arasındaki vadiye yayılması, o yüzden

talandan minimum hasarla çıkmış. O zamanlar arkadaşım Barbaros Tamtürk beş yaşında, ben sekiz. Arka bahçedeki kuru oyun alanımız. Orası adeta bir orman. Kendimize karton kutulardan, derme çatma bir ev yapıyoruz. Bahçemizde ıhlamur, fındık, defne, erguvan, çitlembik ağaçları var. Indiana Jones serisi henüz ortada yok ama biz kendimizi öyle zannediyoruz. Denize meraklıyız, Boğaz'ı her gün görüp meraklı olmamak mümkün mü? Ve ilk teknenizi yapıyoruz. TV kutularından çıkan straforları birbirine yapııştırıyoruz. Ormanımızda ağaç çok, bir fidanı feda edip direk haline getiriyoruz, bir de naylondan yapılmış yelkenimiz var. Sıra törende, gemiyi indiriyoruz, suyu gören kınıyasallar çözülüyor, gemimiz paramparça, akıntının da etkisiyle Marmara'ya doğru yol alıyor. O zaman da maymun işahlıyım, hayallerimle vedalaşıyorum. Barbaros yılmıyor, yıllar sonra kendi teknesini yapıp Boğaz turları organize ediyor.

Hayatta en korktuğum şeylerden biri zamanın hızı, bu satırları yazarken 37 yılın geçtiğini fark ediyorum. Keyifle geçmiş, en büyük tesellim bu. Bugünün çocuklarıyla kıyaslandığında fazla oyuncakım olmadı. Tek hatırladığım babamın Avrupa'dan getirdiği metal bir robotu. Oyuncakım yoktu ama özgürlüğüm vardı. Sokakta rahatça oynardım, kaçınılma, başıma bir şey gelme kaygısı olmadan. İlkokulum evin karşısındaydı, zil çaldığında evden çıkardım. Cam kavanozdan seyretmedim dışarıdaki dünyayı, içine girdim hayatım, soludum her şeyi, hissettim, bugünkü gibi steril ve izole değildi o zamanın çocukluğu. Güzelhisar, Kalender, Küçüksu ve Suat vapurları henüz jilet olmamıştı. Halas da Boğaz halkına hizmet ediyordu, İngiliz kraliyet ailesine değil. Her şey modernleşme adına feda edildi, şehrin ve şahısların geçmişlerine saygı gösterilmeden. Oysa ben çingene ya da dilenci olmaktan çok memnundum o vapurlarda.

Yayın Adı: İstanbul Life

Referans No:15267060

Renk: Renkli

Yayın Tarihi: 01.05.2011

Etki: Olumlu

STxCM: 234,00

Küpür Sayfa:9

Tiraj: 9150

Reklam Eşdeğeri: 231726,00

KÖŞKTEKİ FACİA

Kandilli'de aşıp evler gün geçtikçe azalıyor. Yıkılanların farklı şekillerde ortaya çıktığı. Benim en sevdiğim köşklere biri Demosten Corpi adını taşıyordu. Tepebaşı'ndaki eski Amerikan Konsolosluğu'nun da sahibi olan İtalyan bir ailenin yaptırdığı bu bina Sıraevler Sokak'ta, Ermeni kilisesinin tam karşındaydı. Dört katlı, muazzam bir yapıydı. Tavanları ve duvarları kalemşirlerle süslüydü. Bir av odası vardı, bütün duvarların hayvan resimleriyle bezenmişti. Arkada kocaman bir balçe bulunuyordu, içinde bir şale, önünde bir havuzla. Ne mi oldu? Muhtemelen evin birinci sınıf tarihi eser statüsünü değiştirmek için duvarları bir gün beyaza boyadılar. O gün şehir ile ilgili tüm umutlarını yitirdiğimiz gündür. Ha **Sultanahmet Camii**'nin duvarlarını boyamışlardı ha Demosten Corpi Köşkü'nün, hiçbir farkı yoktu.

KİLİSEYE NE OLDU?

Tek bununla kalmadı ki olan biten! Kandilli eskiden çok kozmopolitmiş. Boğaz'ın en küçük köyü olmasına rağmen üç tane kilise, tek bir camii vardı. Vardı diyorum, çünkü Katolik kilisesini ev yaptılar! Diğer iki kilise duruyor ama ben hiç açık görmedim. 6-7 Eylül olayları sadece şehre değil Kandilli'ye de darbesini indirmiş, azınlıklar gitmişti. Böylesine küçük bir köyde 1914 yılında 88 öğrencisi olan Rum İlkokulu 1972'de kapanmıştı. İlkokulun sınırlarından

birini yıllar sonra bir antikaçıda görmüştüm, içim acımişti. Öğrencilerin kızdıkları adları hala duruyordu, kimileri kendilerine ne olmuştu, doğdukları topraklardan ne zaman ayrılmak zorunda kalmışlardı?

Bir gün Kandilli iskelesinde Boğaz'ı seyre dalmış bir adam görmüştüm. O yıllar 'mahalleli' kavramının olduğu yıllardı, bugünkü gibi yan komşuyu tanımadığınız modern zamanlar değil. Herkes birbirini tanıdı, selam verirdi, yabancı biri dikkat çekerd. Muhtar Cihat Amca'ya kim olduğunu sordum. Çocukluk arkadaş Marko'ydu. O da diğer Rumlar gibi göç etmek zorunda kalmıştı. Sonradan sohbet ettik. Ölmeden önce doğduğu toprakları ve yaşlı teyzesini görmeye gelmişti. 90'lı yıllarda, köyün son Rumu, Marko'nun 90'larındaki teyzesi öldü. Rum Mezarlığı'nın kapıları belki de son kez açıldı ve tören bitiminde kapanırken bir devir de kapandı. Artık ne Kandilli eski Kandilli'ydi ne de İstanbul eski İstanbul...

Rum Mezarlığı'nın yanında Kandilli Rasathanesi'nin kurucusu Fatin Gökmen'in köşkü vardı. Levanten bir aile için yapılmış muhteşem bir taş binaydı. Sonra Halil Bezmen aldı. O güzelim bina ucube bir taş yığınına dönüştü, restore edilmişti. Yanındaki diğer taş bina Kallavi Sokaka adını veren Glavyany freskler vardı. Hazine evde oturanları çıkarttı ve sosyal tesis olsun diye bir okula verdi. Şu an dört duvar olarak kaderiyle baş başa. Bu iki evin önünde kocaman bir koru, sahile inen bir vadi ve inanılmaz bir manzara vardı. Tarihi Yanmadadaki tüm binaların silüetini görürdünüz. Mahallenin çocukları burada top oynardı. Bir gün yüksek duvarlarla çevirdiler, içine de onlarca villa yaptılar. Ever o villalar yapılırken de Boğaz'da inşaat yasağı vardı!

180 DERECE MANZARA

Kandilli çok enteresan bir yerdir. Burada yer aldığından şehri 180 dereceden gören aln bina burada bulunur. Fatin Gökmen ve Glavyany evleri bunların ikisi. Kandilli Kız Lisesi üçüncü yapı. Sahilin hemen gerisinde kalan Kazanova Köşkü, onun arkasındaki, eskiden bir Levanten aileye aitken Sohtorik'lerin satın aldığı köşk ve devamındaki Aleksander Dabkoviç'in varislerine ait olan bina da diğerleri. Bu evler inanılmaz bir şekilde Beykoz'dan Marmara Denizi'ne kadar rüm Boğaz'ı olağanüstü bir açıdan görürler. Kazanova Köşkü'nün hikayesi ilginç. İstanbul'a

geldiğinde bu köşte kaldığı rivayet edilen Giacomo Casanova farklı deneyimler edinmiş. Anılarında kendisine ilgi, sevgi, şefkat gösteren Reis-ül Küttap İsmail Efendi'den bahsediyor. "Her zevki tattım ama İstanbul'da tattığım bambaşka'dı" demiş. Yorumu size bırakıyorum.

Köşte ressam Türkan Hanım otururdu, onun tablolarına bakmaya giderdik ama gözümüz hep dışarıya kayardı ve doğanın çizdiği inanılmaz tablolardan gözümüzü alamazdık. Köşk **STFA** tarafından alınıp restore edildi.

YALILAR

Kandilli yalıları içinde en etkileyicilerden biri Kont Ostrorog Yalı'sıdır. 19. yüzyılda Osmanlı sarayında danışman olan Polonyalı Kont Leon Ostrorog için inşa edilen yalı, Pierre Loti tarafından da ziyaret edilmiş, şimdiki sahibi Rahmi Koç. Biraz ilerisindeki Garabet Amira Balıyan tarafından XIX. yüzyıl ortalarında, alışıldık tarzın aksine, kadınlar ve erkekler bölümleri aynı plan uygulanarak yapılan Abud Efendi Yalı'sı ise sadece denizden görülebiliyor. Abud Efendi Yalı'sı, ünlü TV dizisi 'Gümüş'ün

Yayın Adı: İstanbul Life

Referans No:15267060

Renk: Renkli

Yayın Tarihi: 01.05.2011

Etki: Olumlu

STxCM: 234,00

Küpür Sayfa:10

Tiraj: 9150

Reklam Eşdeğeri: 231726,00

çekildiği mekan. Dizinin Arap ülkelerinde oynamasından sonra çok sayıda Arap turist burayı ziyaret etmeye başladı. İç dekorasyonu son derece vasat.

Boğaz yalıları içinde en uzun sahile sahip olanlardan biri 18. yüzyılda Sadrazam Mehmed İzzet Paşa için yaptırılan 21 odalı Kıbrıslı Yalısı. Daha sonra Kıbrıslı Mehmed Emin Paşa tarafından satın alınmış yalı. Kıbrıslı Mehmed Emin Paşa'nın eşi Melek Hanım 1872'de basılan ve günümüzde de satılan "Haremiden Mahrem Hatıralar" adlı kitabıyla tanınıyor. Pierre Loti, İmparatoriçe Eugenie, Yahya Kemal Beyatlı ve son Irak kralı Kral II. Faysal yalının misafirlerinden bazıları.

KANDİLLİ RASATHANESİ

İstanbul'un ilk rasathanesi 16. yüzyılda Kabataş'ta kurulmuş. Ünlü bir gökbilimci ve fizikçi olan, bir dönem Semerkant'taki rasathanede çalışıp 1550'lerde İstanbul'a dönen Takiyuddin'in (1526-85) fikriymiş rasathane kurmak. Bununla beraber, ulemanın bu tür şeylerle uğraşmanın bir günah olduğunu söylemesiyle, Sultan III. Murad, Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa'ya burayı yıkmaya için emir vermiş. Yıkılan rasathaneden geriye kalanlara bakıldığında ilk rasathanede sekiz farklı aletin kullanıldığını anlıyoruz. Rasathane 1911 yılında İcadiye Tepesi'nde, bir zamanlar Hekimgörmüş Sarayı'nın bulunduğu yere nakledilmiş. Hekimgörmüş Sarayı'nın üzerine kurulu olduğu tepe bol güneş aldığı için sarayın ilginç ismini buradan aldığı söyleniyor. O ana kadar her şeyi kontrol altında tutuyormuş ulema, ama bu kez sorumluluk rasathaneye geçmiş. Bugün, Boğaziçi Üniversitesi'nin bir parçası olarak, rasathane Deprem Araştırma Enstitüsü olarak da hizmet veriyor. Rasathane'nin müdürlerinden biri 1999 depreminin sonra, söyledikleriyle halın güvenliğini kazanıp 'deprem dede' olarak isimlendirilen Ahmet Mete Işıkara.

Adile Sultan Sarayı

KANDİLLİ YOKUŞU

Kar yağdığı zaman önünden merdivenle kaydığımız Kandilli Yokuşu'nun üzerindeki Trabzon Mebusu Şükrü Bey Köşkü de geliyor gözümüzün önüne. Altı dönmelik, ağaçlarla dolu bahçesinde muhteşem bir ayazma bile vardı. Bu köşk de restorasyon kurbanı oldu, tarihi dokusundan geriye bir şey kalmadı, çünkü bu ülkede restorasyon demek tüm yaşanmışlığı yok edip eski binaya benzeyen yepyeni bir bina yapmak. Kandilli deyince aklıma Konstantiniyeli şair Konstantin Kavafis'in Şehir isimli şiiri takılıyor: *Yeni bir ülke bulamazsın, başka bir deniz bulamazsın. Bu şehir arkaından gelecektir. Sen gene aynı sokaklarda dolaşacaksın, Aynı mahallede kocayacaksın; Aynı evlerde kir düşecek saçlarına. Dönüp dolaşp bu şehre geleceksin sonunda. Başka bir şey umma Ömrünü nasıl tükettiysen burada, bu kişecikte, Oyle tükettiler demektir bütün yeryüzünde de. Yaşam yokuşunu devam ederken bu yazı dolayısıyla geçmişten açtığım bir parantezi kapıyorum, yitirdiğim biraz bütçüm, biraz seçtiğim...*

'İSTANBUL HAKKINDA HER ŞEY'

Biri sekiz ödüllü gezgin bir Türk tarihçi, diğeri on yıl boyunca dünyanın en ünlü rehber kitaplarından Lonely Planet'in Türkiye'sini yazmış bir İngiliz seyahat yazarı... Saffet Emre Tonguç ve Pat Yale, 2007'de bugüne kadar yazılmış en kapsamlı, en güncel ve en zengin görsel içeriğe sahip İstanbul kitabını yazmak üzere yola çıkmışlar. Bir senede biteceğini zannettikleri proje "Gayya Kuyusu" gibi bir şehir olan İstanbul yüzünden üç sene sürmüş. Şehirde bazen yürüyerek, bazen değişik araçları kullanarak 15.600 km yol kat etmişler. Tarihi ve turistik mekanlar dışında şehirdeki restoran, kafe, bar, dükkan, otel, hostel, gece kulübü ve hamam gibi 2.000'e yakın mekan ziyaret edip görüntülerini satırlara aktarmışlar. Ortaya da 2010'da "Yılın en iyi turizm yayını" ödülünü alan İstanbul Hakkında Her Şey ve İngilizce versiyonu olan İstanbul The Ultimate Guide kitapları çıkmış. Kitaplar New York Times ve International Herald Tribune gazetelerine de haber olmuş. New York Times kitaplarından "Tarihi, çağdaş bir çerçevede değerlendiriyor, adeta ansiklopedik bir çalışma" diye bahsetmiş.

